

בית הכנסת רבי אבן דנאן, פז, מרוקו

נקרא לפני כן על שם ר' מימון בן סידן, נבנה במאה ה-17. בנייתו קשורה באגדה על ר' מימון בן סידן, מגולי ספרד, שהגיע לפאס יחד עם גולים אחרים, והמלך וגם יושבי ה"מלאח" סירבו להכניסם לעיר. על פי אגדה מקומית, באותה תקופה היתה בצורת קשה, וה', שלא נענה לתפילות יושבי ה"מלאח", נעתר לתפילתו של ר' מימון בן סידן (מפליטי ספרד). ארובות השמיים נפתחו וגשם עז החל לרדת. בעקבות אירוע זה ניתנה ליהודים לבסוף הרשות להתיישב בעיר. בתו של ר' מימון נישאה לבן משפחת דנאן, שעל שמה נקרא בית הכנסת.

בית הכנסת הפורטוגזי, אמסטרדם

בית הכנסת הפורטוגלי הוקם ב-1675 בליבו של הרובע היהודי מול בית הכנסת האשכנזי (שנבנה ב-1671). אווירת החופש והחירות האינטלקטואלית ששררו בעיר משכו אליה אנשי רוח, ועררו מחשבה ויצירה גם בקרב יהודייה. כזה היה ברוך שפינוזה (1632-1677), אחד האישים הבולטים והשנויים במחלוקת בקרב הקהילה הפורטוגלית. שפינוזה, שהיה סוחר ופילוסוף, הוחרם על ידי מנהיגי הקהילה בגלל דעותיו ה רציונליסטיות וכפירתו בהתגלות האלוהית. הוא סירב לוותר על השקפותיו ועזב את הקהילה מרצונו החופשי. שפינוזה לא התנצר והחברה ההולנדית אפשרה לו לחיות ולעבוד מחוץ לקהילה, מה שלא היה מקובל בקהילה היהודית באותה תקופה, ובזאת להיות ל"יהודי החילוני" הראשון בהיסטוריה. שפינוזה ידוע עד היום בתרבות המערבית כפילוסוף חשוב ופורץ דרך, ואבי ביקורת המקרא המודרנית.

בית הכנסת טורו, רוד איילנד, ארה"ב

בית הכנסת נבנה ב 1763, יותר ממאה שנים לאחר שראשוני היהודים התיישבו בצפון אמריקה. הם היו יהודים ספרדים, שהתיישבו ברוד-איילנד מפני שהמדינה הקטנה ביותר בארצות הברית נודעה כמעוז של סובלנות דתית. מתחת לבימה באולם התפילה חפרו אנשי הקהילה מעבר מילוט סודי, המעיד כנראה שגם במולדתם החדשה לא הוציאו מכלל אפשרות את סכנת הרדיפות. מאה שנים לאחר הקמת בית הכנסת, בזמן שהשתוללה מלחמת אזרחים בארה"ב, השתמשו באותו מעבר מילוט כדי לעזור לעבדים אפרו-אמריקאים לברוח מהדרום לצפון או לקנדה, ולהשתחרר מעבדותם.

בית הכנסת החדש – אורנינבורגר, ברלין, גרמניה

באמצע המאה ה-19, מתנה הקהילה היהודית כ-25,000 איש. כאשר רובם התגוררו ברובע בו הוקם בית הכנסת. זה הפך למפורסם ביותר בגרמניה, עם 3,200 מקומות ישיבה באולם הראשי והיו עוד מספר אולמות תפילה.

בליל הבדולח (לילה ב-1938, בו נפגעו עסקים ובתי כנסת יהודים רבים במהומות אנטישמיות שלובו על ידי השלטון הנאצי) פרצו לבית הכנסת, חיללו את ארון הקודש ותיכננו להעלות אותו באש. סגן אוטו בלגרט, קצין משטרה גרמני, פיזר את ההמון הזועם באיומי אקדח, ובכך הציל את בית הכנסת.